

JEREMIA

Kern

Jeremia, een jongeman uit het priestersdorpje Anatot vlakbij Jeruzalem, wordt door God geroepen tot profeet voor de volken. In zijn tijd is het Israël wel religieus, maar ongehoorzaam aan Gods woord en druk met afgoderij. Jeremia's naam betekent 'De Heer richt op'. En dat is wat we in dit boek zien. God breekt af als Hij dat nodig vindt, maar altijd met de bedoeling om weer op te richten, op te bouwen.

Scharnierpunt

Jeremia krijgt de opdracht om 'volken uit te rukken en af te breken.' Maar ook om 'volken op te bouwen en te planten'. (1:10) Vanaf Jer. 30,31 ligt de nadruk van zijn profetie op Gods plannen om het volk weer op te bouwen. God geeft dan de garantie dat er een Koning zal komen én dat Hij met zijn volk opnieuw zal gaan beginnen. Er is hoop!

Kerntekst

In Jeremia draait het om Gods toekomst met zijn volk. 'Want Ik weet wat mijn plannen voor jullie zijn, zegt de Heer. Ik heb mooie plannen voor jullie. Plannen vol vrede, niet vol ellende. Want Ik heb een hoopvolle toekomst voor jullie.' (29:10,11)

God laat goddeloosheid niet ongestraft, maar 'niet eeuwig duurt zijn toorn'(3:12). Jeremia mag het nieuwe verbond aankondigen. Dan zal 'Ik mijn wet niet meer in steen, maar in hun binnenste schrijven, in hun hart en in hun verstand. En Ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn.' (31:33)

Uitgelicht

Tijdschets

Jeremia leeft van ± 680 tot ± 625 v. Chr., na Jesaja. Manasse is dan koning. Een vreselijke koning, die Jesaja vervolgt en doodt (door hem, verstoopt in een boom, met die boom door midden te laten zagen).

Jeremia is ongeveer 40 jaar lang profeet. In zijn tijd regeren de koningen Josia, Joahaz, Jojakim, Jojachin en Zedekia. Josia is de enige goede koning in dit rijtje. Hij ziet waar het fout gaat, wanneer de wet wordt gevonden en herontdekt. Maar het volk gaat z'n eigen gang.

'Jullie stelen, moorden, gaan vreemd, houden je niet aan je beloftes, jullie brengen offers aan Baäl en andere goden. En dan durven jullie naar Mij in mijn tempel te komen en te zeggen: 'Wij zijn gered!' (7:9-10)

God heeft moeite met de offerzucht van mensen. 'Toen Ik jullie voorouders uit Egypte bevrijdde, heb Ik nooit tegen hen gezegd dat Ik brandoffers en vleesoffers wilde hebben. Ik heb hun toen alleen bevolen: 'Luister naar Mij en doe wat Ik zeg. Dan zal Ik jullie God zijn en zullen jullie mijn volk zijn. Doe alles wat Ik zeg. Dan zal het goed met jullie gaan.' (7:22,23)

'Want het volk van Juda doet alles wat Ik verboden heb, zegt de Heer. Ze hebben hun walgelijke godenbeelden neergezet in de tempel waar Ik woon. Zo hebben ze mijn tempel besmeurd. Ze hebben altaren gebouwd bij Tofet in het Ben-Hinnomdal. Daar verbranden ze hun zonen en dochters als offer aan hun goden.' (7:30-31, Ben-Hinnom=plek waar mensen worden verbrand=Gehenna=hel)

Het tienstammenrijk Israël is al weggevoerd naar het wereldrijk Assur. Jeremia waarschuwt het tweestammenrijk Juda voor een ballingschap naar Babylon. Het volk Juda luistert niet, probeert tot drie keer toe een verbond met Egypte te sluiten. God wil dat Juda op Hem vertrouwt. Jeruzalem wordt platgegooid door Babylon en het volk van Juda wordt in Jeremia's tijd weggevoerd naar Babylon.

God wil oprichten

Oprichten, dat is Gods doel wanneer Hij straft. Niet alleen met Israël, maar ook met de andere volken.

‘Dit zegt de Heer: Slechte volken rond Israel gaan tekeer tegen mijn volk. Maar Ik zal hen daarvoor straffen. Dan zal Ik hén wegrukken uit hun eigen land. En het volk van Juda zal Ik van tussen die andere volken weg rukken. Maar Ik zal ook weer medelijden met die volken hebben. Dan zal Ik hen terugbrengen naar hun eigen land. Eerst hadden zij mijn volk geleerd om bij hun afgoden te zweren en hun afgoden te aanbidden. Maar als ze van mijn volk geleerd hebben om bij Mij te zweren en Mij te aanbidden, dan zullen ze bij mijn volk mogen horen.’ (12:14-17)

‘Volk van Israel, Ik kan met jullie toch hetzelfde doen als de pottenbakker met zijn klei, zegt de Heer. Let op, jullie zijn in mijn handen als de klei in de handen van de pottenbakker, volk van Israel! De ene keer zeg Ik van een volk of koninkrijk dat Ik het zal uitrukken, afbreken en vernietigen. Maar als dat volk dan stopt met de slechte dingen die het doet en gaat leven zoals Ik het wil, zal Ik mijn plannen veranderen. Ik zal niet doen wat Ik had besloten. (18:5-8)

God wil opnieuw beginnen (‘met dezelfde klei’ staat er letterlijk). De klei (het volk, maar ook ieder persoonlijk) heeft zelf de verantwoordelijkheid om zich door God te laten vormen. Het is niet een lijdelijk afwachten.

Jeremiëren

Jeremia is niet blij met Gods plan om hem tot een profeet voor de volken te maken. ‘Heer, dat kan ik helemaal niet, ik ben veel te jong!’ (1:6)

En het kost hem heel wat. ‘Mijn leven is één en al moeilijkheden en ellende. Moet ik dan mijn leven lang uitgelachen worden?’ (20:18), ‘Was ik maar nooit geboren! Ik heb niemand ooit kwaad gedaan, maar toch word ik door iedereen vervloekt!’ (15:10), ‘Waarom heb ik altijd pijn en verdriet? Maakt U daar ooit een eind aan? Kan ik wel op U rekenen?’ (15:18) Het geeft een eerlijk beeld dat ook zijn jeremiades in de bijbel zijn opgenomen.

Jeremia wordt op een gegeven moment in een put gegooid. Zijn geschriften worden verbrand. Hij wordt gegijzeld, naar Egypte gebracht. En daar sterft Jeremia.

Samenvattend

Woord van God

Jeremia spreekt Gods woord. Daar tussendoor horen we Jeremia’s eigen woorden, zijn pijn en emoties, zijn klachten en verwijten (bijv. 4:17-23). Het woord van God gaat door de spreker heen.

Oordeel

God laat goddeloosheid niet ongestraft. Maar ‘Ik kies de tijd’, zegt God. Gemeente zijn in het NT is anders dan Gods volk zijn in het OT. Paulus houdt ook geen donderpreken, maar legt de nadruk op Gods liefde en barmhartigheid en op elkaar liefhebben. Het is ook onze taak dat te laten zien.

Nieuw verbond

In het OT wordt duidelijk dat Gods regels niet door mensen te houden zijn. Dat er meer nodig is. Een nieuw verbond. God schrijft zijn wet -liefde- in onze harten. Dat mogen wij laten zien.

Volken

Gods liefde reikt ver. Het draait niet zozeer om mijn ziel, maar om alle volken en de hele aarde. Het is ook voor ons zaak de grote lijnen en Gods Koninkrijk in de gaten te houden. In het grote plan van God blijven Israel en Jeruzalem een bijzondere plaats innemen. En mogen we ons ook afvragen, wat God ons wil zeggen door bijv. de volksverhuizingen die op dit moment in Europa plaatsvinden.

Meebewegen

We moeten ons niet onttrekken aan het volk om ons heen, maar ons er tussenin bewegen. Zelfs in de ballingschap krijgt het volk de opdracht zich te schikken naar de wil van God en er wat van te maken: ‘Bouw in Babel huizen en ga daarin wonen. Leg groentetuinen aan en eet van de groenten. Trouw en krijg kinderen. Laat jullie zonen en dochters trouwen en laten zij ook kinderen krijgen. Zorg dat jullie volk daar groter wordt, en niet kleiner. Bid om vrede voor de stad waarheen Ik jullie heb gestuurd. Bid voor die stad, want als die stad vrede heeft, zullen ook jullie vrede hebben.’ (29:5-7)

Vertrouwen

Dat meebewegen is een blijk van vertrouwen op God en zijn beloften. Zoals het oordeel van boven komt, komt ook de belofte van God. Hij schudt de wereld op, zodat het goed komt.